[0037]

WURDBOEKSTUDZJES
11. Inwinnen - Inwinst - Berna hold

In ‘t oude *Sneker Recesboek* (P. Sipma, Ofri. O. III, p. 58) vinden we de volgende passage: ‚Anno XCIII-gen freeds foer Maria Magdalena dei in disse ney scr^{n} scheppnen dae deed Baucka Sibrich naysters dochter her *inwinst* op Louwrens ende Machtelt om har kraem ende *berna hold* deerse by Dirck Louwerens heed. Alsoe datse *in wonnen* hat III rinsg. van dae kraem ende 7 1/2 clinckerden van dae *berns voedinge* etc.’

1. Het verbum *inwinna, inwenna,* dat de zin heeft van: in rechte vorderen, vinden we ook op tal van andere plaatsen in ‘t *Recesboek* en voorts in *Jurispr. Frisica,* tit. 64. §16, 19 en 46, § 61 (ed. M. de Haan Hettema) en *Jus Municipale,* II, 191 (ed. M. de Haan Hettema, *Oude Friesche Wetten).* Ook ‘t Mnl. heeft ‘t in dezelfde betekenis gehad b.v. in ‘t *Westfr. Stadsrecht* (ed. M.S Pols in *O. Vad. Rechtsbr.* 1ste reeks no *7,* dl. 2, 371, 56), waar we lezen: ‘Soo wie dat geldt uytleyt (= voorschiet), dat zal hij weder *inwinnen* mogen gelijk alst hem gewonnen wort’. (Zie verder *Mnl. Wdb*., III, 957).

2. Het afgeleide nomen actionis *“inwinst”,* dat we tot nu toe buiten de oorkonden niet aangetroffen hebben en dat de betekenis heeft van: aanspraak, vordering in rechte, komt verder op tal van plaatsen in ‘t Recesboek voor b.v. op 1492: ‘Hottya doekis zin van hissen wegena is mey oen Jan holtsagers huus ‘wysd’ also fulla als her berra mey ‘nei her

inwinst' (d.w.z. Aan Hottya Doekesz.; in rechte optredende als gemachtigde van Hisse, is mede in 't huis van Jan Holtsager een bedrag toegekend, dat zij (Hisse) ontvangen zal wegens de haar toegewezen *eis in rechte*); en op 1494: `waerd henrick zwirdfeger syn *Jnwinst* toewysd op engbert Jan swirdfegers zin'.[1])

Ook dit substantief vinden we in 't Mnl. b.v. in 't Fri. *Stadrecht* (ed. A. Telting in *O. Vad. Rechtsbr.,* 1ste reeks, 73, 24): `Soo wie den anderen anspreket om en eedt, die sitter sal op den derden dach den anspreker gheven een eedt, oft men sal den aanspreker on den vierden dach voortwysen nae zyn`*inwinst*'

3. Het substantief *berna hold* is samengesteld uit de substantieven *bern* en *hold.* Dit laatste is de praeteritum-stam van `t Ofri. *halda* (= houden), als nomen actionis gebruikt. Deze praeteritum-stam luidde oorspronkelijk *hêld,* waarvan de *e* vóór de *l* tot *ò* geworden is (Nfri. *houd*).

Het verbum *halden* (houden) nu had in de oudere taal soms ook de zin van verzorgen, opkweken voeden, opvoeden. In deze betekenis vinden we 't b.v. in 't Mnl. in de *Seghelyn van Jherusalem*, vs. 1149 (var.): 'Ic was clein ende jonc van ouden (= leeftijd), Als ic te *houden* wert bracht daer'; en *Walewein,* vs. 5364'mijn vader dede mi *houden* in vreemden lande'; en *Floris ende Blancefloer*, vs. 253: `Si bevalent (nl. 't kind) den kerstinen wiif, Dat soet (= ze 't) soude *houden* ende *voeden'.* (Zie verder *Mnl. Wdb.,* III, 624-625). Bij Kiliaen vinden we ook 't samengestelde substantief `*houd-kind'* in de zin van `alumnus', terwijl hij daarbij verwijst naar `*voester-kind',* dat hij vertaalt door `Alumnus' en `*puer lactens'.* (Zie verder Mnl. Wdb. t.a.p.) .

In bovenstaand citaat uit 't Sn. Recesboek heeft *berna hold* dus de zin van: *verzorging van het kind,* zodat deze passage dus betekent: `Anno (14)93 Vrijdag vóór Maria Magdalena (12 Juli) stelde Bauka, de dochter van Sibrich, de naaister, bij de na te noemen schepenen een vordering in rechte in op Louwrens en Machteld wegens bakerdienst en verzorging (of: -voeding) van Dirk, het zoontje van L. en M.; in dier voege, dat ze geëist heeft 3 `rijnsgolden' voor de kraamverpleging en 7 1/2 `klinkerden' voor de verzorging van het kind'

Groningen. *Chr. Stapelkamp.*

1) Zie voorts o.a. P.Sipma, Ofr. O.III, s.29 (23): 31 (10,11,19,23).